

Omnis creatura significans

Tanulmányok Prokopp Mária 70. születésnapjára
Essays in Honour of Mária Prokopp

Szerkesztőbizottság tagjai / Editorial board

KERNY TERÉZIA

TÜSKÉS ANNA

Szerkesztette / Editor in chief

TÜSKÉS ANNA

Tördelés és borítóterv / Page setting and cover design

CSIRMAZ ELŐD PÁL

Omnis creatura significans

Tanulmányok Prokopp Mária 70. születésnapjára
Essays in Honour of Mária Prokopp

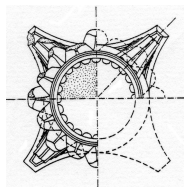

CentrArt Egyesület
2009. március 25.

A kötet megjelenését támogatta The publication of this book was made possible by the support of

Esztergom Önkormányzata
Council of Esztergom

Hild-Ybl Alapítvány
Hild-Ybl Foundation

Studiolo Restaurátor és
Művészeti társaság
Studiolo Restoration and
Artistic Society

KIESELBACH

Kieselbach Galéria és
Aukciósház
Kieselbach Gallery &
Auction House

A borítón Cover art

Köpönyeges Madonna
Ptujaska Gora, plébániatemplom, timpanonrelief,
1410 körül. Gombosi Beatrix felvétele

Madonna of Mercy
Ptujaska Gora, Our Lady's Church, relief from the tym-
panum, around 1410. Photograph by Beatrix Gombosi

A címdoldalon Title page

Prokopp Mária
Vincze Péter fényképe alapján, melyet 2007. novem-
ber 7-én, a Budapesti Egyetemi Könyvtár dísztermé-
ben készített

Mária Prokopp
Picture based on a photograph taken by Péter Vincze
on 7 November 2007 in the hall of the University Li-
brary, Budapest

A kiadványban megjelenő írások tartalmáért és a
képek jogtisztaságáért minden esetben a tanulmány
szerzője felelős.

The authors of the essays are responsible for the con-
tents of their texts as well as for obtaining permis-
sion to reprint the images included in their essays.

Köszönetünket fejezzük ki Nyárádi Anna-Máriának
munkájáért és segítségéért.

We thank Anna-Mária Nyárádi for her help and sup-
port.

© A kötet szerkesztője és szerzői, 2009
Copyright © 2009 by the editor and the authors

Tartalom

Contents

Tabula gratulatoria	14
---------------------	----

Köszöntő írások

Congratulatory Writings

RÉNYI András	15
Köszöntő — [<i>Congratulatory essay</i>]	

KERNY Terézia	16
Köszöntő — [<i>Congratulatory essay</i>]	

GASSAMA-SZABÓ Bernadett	18
Prokopp Máriának szeretettel — [<i>To Mária Prokopp with Love</i>]	

WIERDL Zsuzsa	19
A legkisebb fiú — [<i>The Youngest Son</i>]	

GOMBOSI Beatrix	20
Prokopp Mária születésnapjára — [<i>For Mária Prokopp's Birthday</i>]	

TÜSKÉS Anna	22
Foreword — [<i>Előszó</i>]	

Antik és középkori művészet

Antique and Medieval Art

Martin PRISTÁŠ	23
The Roman Tombstone in the Košice Lapidarium	

Guido TIGLER	25
Il reimpiego e l'imitazione delle steli romane in chiese medievali nell'Italia settentrionale ed in Austria: appunti per un catalogo	

KISS Etele	33
Az uralkodó a Paradicsom árnyékában. Gondolatok a Szent Korona abroncsának ikonográfiájáról — <i>The Prince in the Shadow of Paradise: On the Iconography of the Band of the Holy Crown of Hungary</i>	
NAGY Györgyi	41
Elefántcsontból készült szicíliai-arab doboz az esztergomi Keresztény Múzeumban — <i>Cofanetto siculo-arabo nel Museo Cristiano di Esztergom</i>	
György RUZSA	47
Quand la staurothèque byzantine d'Esztergom est-elle arrivée en Hongrie ?	
RAFFAY Endre	49
Az esztergomi királyi palota bejárati homlokzata és az esztergomi stílusrétegek — <i>The Entrance Façade of the Royal Palace of Esztergom and Architectural Styles in Esztergom</i>	
JANKOVITS Katalin	55
Árpád-házi Jolánta / Violant temetkezése Vallbona de les Mongesben (Lérida, Katalónia) — <i>Violante de Hungría (Hungría, c. 1216 – Osca / Huesca, 1251) era hija del rey de Hungría Andrea II y Yolanda de Courtenay</i>	
BÓNA István	61
Fototechnikai vizsgálatok a zsámbéki középkori romtemplomban <i>Photo-technical Examinations in the Medieval Church Ruin at Zsámbék</i>	
ROSTÁS Tibor	65
Landstrass 13. századi templomai és magyarországi kapcsolataik. Stíluskritikai analízis — <i>Die Kirchen von Landstrass aus dem 13. Jahrhundert und ihre ungarischen Verbindungen. Eine stilkritische Analyse</i>	
HERCZEG Renáta	73
A palágykomoróci református templom <i>The Reformed Church in Palágykomoróc</i>	
KERNY Terézia	81
Magyar szent királyok középkori kompozíciói a templomok külső falain <i>Frescoes of Hungarian Canonized Kings on the Outer Walls of Medieval Churches</i>	
SZABÓ Tekla	89
Az italobizánci stílusú falképek jellegzetességei <i>Characteristics of "Italo-Byzantine" Frescoes</i>	

FEHÉR Ildikó	95
Néhány Assisiből származó falkép a Szépművészeti Múzeum gyűjteményében <i>Some Detached Frescoes from Assisi in the Collection of the Budapest Museum of Fine Arts</i>	
Kristína MARKUŠOVÁ	101
A kassai Szent Mihály kápolna restaurálása <i>The Restoration of St. Michael's Chapel in Košice</i>	
Juraj GEMBIČKÝ	107
The Bell Foundry Workshop of the So-Called Gaal Family in the Spiš region	
SZŐKE Mátyás – BUZÁS Gergely – GRÓSZ Zsuzsanna	111
Konrád mester visegrádi nagy harangja és a középkori iglói harangöntő műhelye — <i>Master Conrad's Big Bell in Visegrád and the Bell Foundry Workshop in Igló</i>	
Eve BORSOOK	117
The Materials and Condition of the Last Judgement Mosaic of Prague Cathedral	
SZAKÁCS Béla Zsolt	123
Mária születése a keszthelyi ferences templomban <i>The Birth of the Virgin in the Franciscan Church of Keszthely</i>	
JÉKELY Zsombor	129
A siklósi volt Ágostonos-templom freskóinak stíluskapcsolatai <i>The Style of the Frescoes at the Augustinian Church of Siklós</i>	
N. TÓTH Ágnes	137
Hozzászólások a Tízezer vértanú ikonográfiájához. Egy püspök a mártírok körében — <i>Beiträge zur Marter der Zehntausend. Ein Bischof im Kreise der Märtyrer — On the Iconography of the Ten Thousand Martyrs: A Bishop in the Circle of Martyrs</i>	
RÁKOSSY Anna	145
A sokszorosítás szerepe a későközépkori magyarországi kelyhek készítésében — <i>Die Rolle der Vervielfältigung bei der Anfertigung der spätmittelalterlichen Kelche in Ungarn</i>	
SZABÓ Zsuzsa	153
Mária megkoronázása a csíkszentdomokosi oltárképen <i>Die Krönung Mariae an einem Altarretabel aus Csíkszentdomokos</i>	

- SZŐKE Balázs 159
Térgörbebordás boltozatok a 16. század elején. A somorjai református templom hajóboltozata — *Vaults with Curved Ribs: A Case Study*

Reneszánsz művészet

Renaissance Art

- EÖRSI Anna 165
A szó elszáll, a kép megmarad? A Rolin-Madonna és a San Marco oltár
Verba Volant—Imagines Manent? The Rolin Madonna and the San Marco Altarpiece
- VUKOV Konstantin 171
Az esztergomi Studiolo falképe és a festett architektúra
Wandbild im Studiolo von Esztergom / Gran und die architektonische Fassung
- OLBERT Mariann 177
A teoretikus Vignola. Vignola első traktatusának, a *Regola* első kiadásának címlapillusztrációiról — *Il Vignola teoretico. Sulle illustrazioni del frontespizio della prima edizione della Regola, il primo trattato di Vignola*

Barokk művészet

Baroque Art

- TÁTRAI Júlia 181
Protestáns vagy laza erkölcsök? Az öt érzék ábrázolásai a 17. századi holland művészetben — *Protestant or Loose Morals? The Five Senses in Seventeenth-Century Dutch Art*
- PUSKÁS Bernadett 187
Feliratos ikonok a munkácsi püspökség 17. századi emléanyagában
Îcônes avec inscriptions dans l'éparchie de Munkács au 17ème siècle
- SZILÁRDFY Zoltán 193
Sajátos típusok Árpádházi Szent Erzsébet barokk ikonográfiájában
Particular Types in the Baroque Iconography of Saint Elisabeth of Hungary
- RIDOVICS Anna 199
„Az emberi váltságnak kúcsa” — Egy barokk kori Mettercia-ábrázolás ritka ikonográfiai típusáról — *The Key to the Redemption of Mankind: About a Rare Baroque Iconographical Type of the Saint Anna Trinity*

HARIS Andrea	205
„et Deo consecrat” — A Mária felajánlás ikonográfiája és a tétszentkúti templom oltárképe — “et Deo consecrat”: <i>The Iconography of Mary’s Offering and the Altarpiece of Tétszentkút</i>	
TERDIK Szilveszter	213
Mária-szimbólumok a balázsfalvi székesegyház ikonosztázán <i>Symbols of Mary on the Iconostasis of Balázsfalva (Blaj, RO)</i>	
KORHECZ PAPP Zsuzsanna	221
Paulus Antonius Senser (1716–1758) pécsi festő művei a Bácskában <i>Paulus Antonius Senser (1716–1758), Maler aus Pécs / Fünfkirchen und seine Werke in der Bačka</i>	
KELÉNYI György	225
A szombathelyi püspöki palota <i>The Bishop’s Palace at Szombathely</i>	
SMOHAY András	231
Árpád-házi Szent Erzsébet tiszteletének újkori emlékei Székesfehérvárott <i>The Modern Monuments of the Cult of St Elisabeth of Hungary at Székesfehérvár</i>	

19–20. századi művészet

Art in the 19th and 20th Centuries

BASICS Beatrix	237
A nemzeti múlt emlékhelye: a Magyar Nemzeti Múzeum Képtára <i>The Picture Gallery of the Hungarian National Museum as a Memorial of National History</i>	
BEKE Margit	243
A Pázmáneum, mint épített örökség a XIX–XX. században <i>The Pazmanaeum as Architectural Heritage in the 19th and 20th Centuries</i>	
PRÉKOPA Ágnes	249
Túl az időn. Az irodalom és a zene motívumai XIX. századi órák dekorációján — <i>Über die Zeit hinaus. Literatur- und Musikmotive an der Dekoration von Uhren aus dem 19. Jahrhundert</i>	
KOMÁRIK Dénes	255
Hofrichter József ismeretlen zsinagóga-terve <i>József Hofrichters unbekannter Synagoge-Entwurf</i>	

SZEGEDY-MASZÁK Zsuzsanna	261
Két portré Barabás Miklósné, Susanne Bois de Chesne-ről <i>Two Portraits of Susanne Bois de Chesne, Wife of Miklós Barabás</i>	
MILLISITS Máté	267
A budapesti Szent István-bazilika harangjai és harangjármai <i>The Bells of Saint Stephen's Basilica in Budapest</i>	
PAPP Júlia	273
Adatok Beszédes Sándor Albrecht Dürer fametszetes Passió sorozatairól készített fényvéseteihez — <i>Observations on the Heliogravures by Sándor Beszédes of the Little Passion and the Great Passion Series by Albrecht Dürer</i>	
GASSAMA-SZABÓ Bernadett	279
Roskovics Ignác — Egy méltatlanul elfeledett festő legkiemelkedőbb munkái — <i>A Survey of the Most Significant Works of Ignác Roskovics, a Painter Passed into Oblivion</i>	
SZÉKELY Miklós	285
Az 1900-as párizsi világkiállítás magyar építészeti alkotásai <i>Hungarian Architecture at the 1900 Paris Exhibition</i>	
TÜSKÉS Anna	291
A Schmidt-cég „pozzói”-nak problémája <i>The Well-Heads of the Schmidt Company</i>	
KESERÜ Katalin	297
Toroczkai Wigand Ede és Kós Károly, avagy a „székely stílus” <i>Ede Toroczkai Wigand and Károly Kós: The "Szekler Style"</i>	
DOMBROVSZKY Ninette	305
Ábrahám áldozata (1Móz 22,1–18). A biblikus téma Chagall művészetében <i>The Sacrifice of Abraham (Gen. 22:1–18): The Biblical Subject in Chagall's Art</i>	
ORDASI Zsuzsa	309
Firenze, Via Toscanella. Ottone Rosai, Firenze 20. századi festője <i>Firenze, Via Toscanella. Ottone Rosai, pittore di Firenze nel Novecento</i>	
KONTSEK Ildikó	315
Prokop Péter festőművész (Kalocsa, 1919 – Budapest, 2003) utolsó hazai évei és hagyatéka — <i>The Last Period and the Bequest of Painter Péter Prokop (1919, Kalocsa – 2003, Budapest)</i>	

Tanulmányok Prokopp Mária 70. születésnapjára

NAGYMIHÁLYI Géza 321
 Misztikus Istenszülő ikonok
The Mystical Icons of the Mother of God

FARKAS Zsuzsa 327
 A fénykép a rendszerben
Photograph in the System

Társtudományok
Related Disciplines

PÁL József 333
 „Omnis creatura significans”
“Omnis creatura significans”: The Creation of Symbols

J. ÚJVÁRY Zsuzsanna 341
 Árpád-házi Szent Erzsébet tisztelete a kassai polgárok között a középkor- és kora
 újkorban — *The Veneration of St Elisabeth of the Árpád-Dynasty among the*
Citizens of Kassa in the Middle and the Early Modern Ages

ÉRSZEGI Géza 349
 Castellum Stikat
Castellum Stikat: The Career of Péter Poharas in the Hungarian Royal
Court

SÁRKÖZY Péter 355
 A budapesti Dante-kódex „kritikai” kiadása
The Facsimile Critical Edition of the Dante-Codex of Budapest

KOVÁCS Andrea 359
 A középkori magyar sequentionale
The Medieval Hungarian Sequentionale

GYULAI Éva 369
 „Sua alienaque pignora nutrit” — Szapolyai János király impresája
Sua Alienaque Pignora Nutrit: The Impresa of King John I

KNAPP Éva 375
 Egy XVII. század eleji vers képi háttéréhez
The Visual Background of Two Early 17th-Century Poems of János Rimay

PROBÁLD Ferenc	383
Művészet és tudomány határán. Vázlat a földrajzi tájfogalom történetéhez <i>Between Art and Science: Outline of the Evolution of the Landscape Concept</i>	
BARNA Gábor	387
A „magyaros” Szent Erzsébet <i>The “Hungarian” St Elisabeth</i>	
KOVÁCS Imre	393
Megjegyzések Liszt Michelangelo-recepciójához <i>Notes on Franz Liszt’s Reception of Michelangelo</i>	
SZÖRÉNYI László	401
A magyarországi humanizmus-kutatás XX. századi fordulópontjai <i>The Turning Points of the Research of Humanism in Twentieth-Century Hungary</i>	
SCHMIDT Péter	407
A Burgenlandi Apostoli Adminisztráció keletkezése (1918–1922). A Győri Egyházmegyei Levéltár forrásai — <i>Die Entstehung der Apostolischen Administration Burgenland (1918–1922). Das Quellenmaterial des Diözesanarchivs Győr</i>	
Esszék	
<i>Essays</i>	
MÓSER Zoltán	411
Mária nevére <i>On the Name of Mary</i>	
WIERDL Zsuzsanna	415
Saint-Germain-des-Prés, Chartres, kontra Esztergom <i>Saint-Germain-des-Prés, Chartres, vs. Esztergom</i>	

Tanulmányok Prokopp Mária 70. születésnapjára

Prokopp Mária életrajza	417
Biography of Mária Prokopp	418
Prokopp Mária válogatott publikációinak jegyzéke. Összeállította: Vesztróczy Éva — [<i>Selected Bibliography of Mária Prokopp. Compiled by Éva Vesztróczy</i>]	419
Személy- és helységnévmutató — [<i>Index</i>]	425
A kötet szerzői — [<i>About the Authors</i>]	441